Miejsce na naklejkę z kodem szkoły

OKE ŁÓDŹ

CKE

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

MARZEC ROK 2008

POZIOM ROZSZERZONY

PRZYKŁADOWY ZESTAW ZADAŃ

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 18 stron (zadania 1 – 20). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza polega na rozwiązaniu testu, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a trzecia napisania krótkiego wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I

W zadaniach 1 – 4 zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

Zadanie 1. *(1 pkt)*

Społeczeństwo, które przechodzi od produkcji towarów do świadczenia usług technicznych, biznesowych i humanitarnych nazywamy społeczeństwem

A. przemysłowym.
B. postindustrialnym.
C. konsumpcyjnym.
D. dystrybutywnym.

Zadanie 2. *(1 pkt)*

Wniosek o zarejestrowanie partii politycznej w Polsce musi być podpisany przez następującą liczbę obywateli

A. sto.
B. tysiąc.
C. dziesięć tysięcy.
D. sto tysięcy.

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Osobę, która wnosi do sądu pismo procesowe wszczynając postępowanie cywilne, nazywamy

A. pozwanym.
B. wnioskodawcą.
C. powodem.
D. oskarżycielem.

Zadanie 4. *(1 pkt)*

Wybory do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej są

A. powszechne, proporcjonalne i odbywają się w głosowaniu tajnym.
B. powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu jawnym.
C. powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.
D. powszechne, równe i odbywają się w głosowaniu tajnym.

Zadanie 5. *(1 pkt)*

Na podstawie poniższych określeń zidentyfikuj organ państwowy występujący w Polsce.

- Jest w swojej działalności niezawisły i niezależny od innych organów państwowych i odpowiada jedynie przed Sejmem.
- Występuje do organu, organizacji, instytucji, naruszających prawa obywatela, z wnioskiem o załatwienie sprawy.
- Ma prawo zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie zgodności danego rozwiązania prawnego z Konstytucją Rzeczypospolitej lub innymi ustawami.
- Występuje do właściwych organów w sprawie inicjatywy ustawodawczej.

Organem tym jest: .....

Zadanie 6. *(1 pkt)*

Wpisz do tabeli, która z podanych poniżej umów międzynarodowych, związana z dziejami integracji europejskiej, została zawarta jako pierwsza (A), a która jako ostatnia (B).

1.	Traktat Amsterdamski	
2.	Traktat w Maastricht	
3.	Traktat Nicejski	
4.	Traktat Paryski	
5.	Traktaty Rzymskie	

Zadanie 7. *(2 pkt)*

W tabelce zostały przedstawione kompetencje Zgromadzenia Narodowego. Określ, które z nich są zgodne lub niezgodne z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej z 1997 roku wpisując odpowiednio Prawda lub Fałsz.

	Kompetencje Zgromadzenia Narodowego	**Prawda** lub **Fałsz**
1.	Przyjmowanie ślubowania od nowo powołanego premiera i jego gabinetu.	
2.	Uznanie trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia.	
3.	Postawienie Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu.	
4.	Zarządzenie wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.	

Zadanie 8. *(2 pkt)*

Nazwij rodzaj mandatu występujący w polskim systemie przedstawicielskim i wyjaśnij jego istotę wskazując na dwie cechy tego mandatu.

A. Nazwa mandatu:.....

B. Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. *(1 pkt)*

Wyjaśnij, na czym polega konstytucyjna zasada jawności obowiązująca w postępowaniu sądowym.

.....

.....

.....

Zadanie 10. *(2 pkt)*

Wymień dwie cechy społeczeństwa informacyjnego.

1. .....

   .....

2. .....

   .....

Zadanie 11. *(2 pkt)*

Postaciom polityków z XX i XXI wieku przyporządkuj wymienione wydarzenia.
Do odpowiednich liter dopisz właściwe cyfry.

A. Saddam Husajn	1. Rewolucja islamska w Iranie.
B. Ajatollah Chomeini	2. Napaść wojsk irackich na Kuwejt.
C. Hugo Chavez	3. Konflikt w Demokratycznej Republice Konga.
D. Benazir Butto	4. Zwycięstwo populistów w Wenezueli.
	5. Zamach na kandydata w wyborach prezydenckich w Pakistanie.

A. ..... B. ..... C. ..... D. .....

Zadanie 12. *(1 pkt)*

Wymień zwyczajne środki odwoławcze w postępowaniu administracyjnym.

- .....
- .....

Zadanie 13. *(1 pkt)*

Graf przedstawia model systemu parlamentarno-gabinetowego. Uzupełnij go, uwzględniając relacje między wyborcami, parlamentem, prezydentem i rządem.

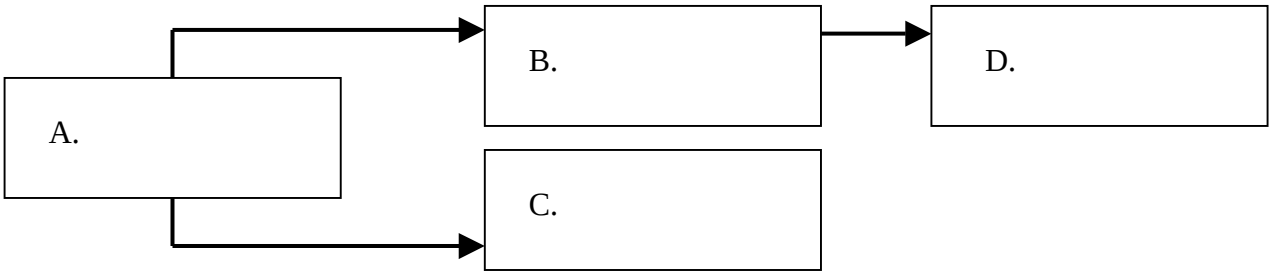

Zadanie 14. *(1 pkt)*

Wyjaśnij, dlaczego środki masowego przekazu nazywane są „czwartą władzą”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. *(2 pkt)*

Uzupełnij tabelkę wpisując w odpowiednie miejsce, strony uczestniczące w konfliktach pod koniec XX wieku.

	Miejsce konfliktu	**Strony (uczestnicy) konfliktu**	
A.	Ruanda		
B.	Cypr		

CZĘŚĆ II

Zapoznaj się z zamieszczonymi źródłami i wykonaj polecenia.

Zadanie 16. *(3 pkt)*

Wykres nr 1

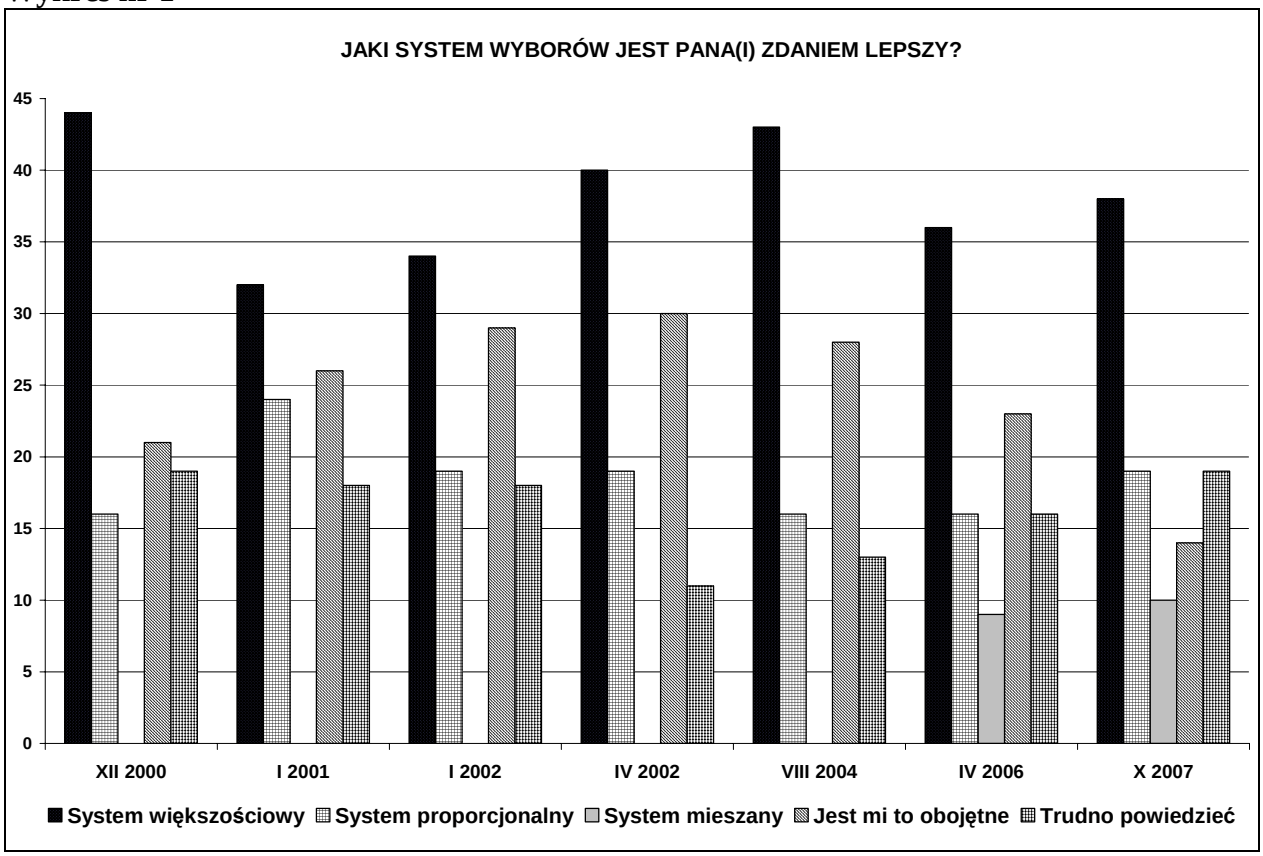

Uwaga: W latach 2006-2007 dodano kategorię „system mieszany"; *Źródło: na podstawie; CBOS listopad 2007 r.*

A. Dokonaj analizy wyników badań CBOS przedstawionych na wykresie nr 1 i określ tendencje zmian w ocenie systemu większościowego i proporcjonalnego przez respondentów, w badanym okresie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabela nr 1.

Zainteresowanie polityką	Jaki sposób wybierania przedstawicieli do parlamentu jest, Pana (i)zdaniem, najlepszy?				
	Proporcjonalny	Większościowy	Mieszany	Nie ma znaczenia	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Duże	19	55	14	5	7
Średnie	23	42	11	12	13
Niewielkie lub żadne	16	27	7	20	31

Na podstawie; CBOS listopad 2007 r

B. Dokonaj analizy wyników badań CBOS przedstawionych w tabeli nr 1 i wskaż zależności zachodzące między zainteresowaniem polityką a oceną sposobu wybierania przedstawicieli do parlamentu.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 17. *(2 pkt)*

Na podstawie materiałów źródłowych i wiedzy własnej wykonaj polecenia.

Wykres nr 2

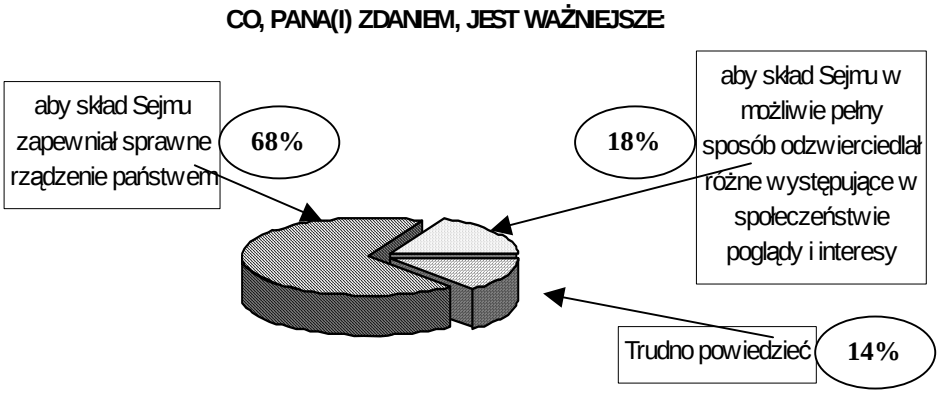

Źródło: na podstawie; CBOS 2004 r.

A. Napisz, czego większość wyborców oczekuje od przyszłego składu Sejmu.

.....

B. Wyjaśnij, czy obowiązujący obecnie w Polsce system wyborczy pozwala na realizację oczekiwań wyborców?. Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18. *(2 pkt)*

Tekst nr 1

Ustawa o partiach politycznych – fragment

FINANSE I FINANSOWANIE PARTII POLITYCZNYCH

Art. 24

1. Majątek partii politycznej powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, z dochodów z majątku oraz z określonych ustawami dotacji i subwencji.
2. Majątek partii politycznej może być przeznaczony tylko na cele statutowe lub charytatywne.
3. Partia polityczna nie może prowadzić działalności gospodarczej.
4. Partia polityczna może pozyskiwać dochody z majątku pochodzące jedynie:
    1. z oprocentowania środków zgromadzonych na rachunkach bankowych i lokatach,
    2. z obrotu obligacjami Skarbu Państwa i bonami skarbowymi Skarbu Państwa,
    3. ze zbycia należących do niej składników majątkowych,
    4. z działalności, o której mowa w art. 27.
5. Partia polityczna może użyczać posiadane przez siebie nieruchomości i lokale jedynie na biura poselskie, senatorskie oraz biura radnych gminy, powiatu albo województwa.) […]
6. Partia polityczna nie może przeprowadzać zbiórek publicznych.
7. Partia polityczna może zaciągać kredyty bankowe na cele statutowe.
8. Partia polityczna może gromadzić środki finansowe jedynie na rachunkach bankowych, z zastrzeżeniem art. 26a.

Art. 25

1. Partii politycznej mogą być przekazywane środki finansowe jedynie przez osoby fizyczne, z zastrzeżeniem przepisów ust. 2, art. 24 ust. 4 i 7, art. 28 ust. 1 oraz przepisów ustaw dotyczących wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego w zakresie dotacji podmiotowej.
2. Partia polityczna nie może przyjmować środków finansowych pochodzących od:
    1. osób fizycznych niemających miejsca zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli polskich zamieszkałych za granicą,
    2. cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wartości niepieniężnych.
4. Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz partii politycznej, z wyłączeniem składek członkowskich w kwocie nieprzekraczającej w jednym roku minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, oraz wpłat na Fundusz Wyborczy partii politycznej, nie może przekraczać w jednym roku 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę.
5. Jednorazowa wpłata kwoty przekraczającej minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalane na podstawie odrębnych przepisów, obowiązujące w dniu poprzedzającym wpłatę, może być dokonywana na rzecz partii politycznej jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.[…]

Art. 26a
Obowiązek gromadzenia środków pieniężnych przez partię polityczną na rachunkach bankowych nie dotyczy kwot ze składek członkowskich w wysokości nieprzekraczającej od jednego członka w jednym roku minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, pozostawionych w terenowych jednostkach organizacyjnych partii - z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z bieżącą działalnością.

Art. 27
Prowadzenie przez partię polityczną działalności własnej polegającej na sprzedaży tekstu statutu lub programu partii, a także przedmiotów symbolizujących partię i wydawnictw popularyzujących cele i działalność partii politycznej oraz na wykonywaniu odpłatnie drobnych usług na rzecz osób trzecich z wykorzystaniem posiadanego sprzętu biurowego nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu odrębnych przepisów.[…]

Art. 28
1. Partia polityczna, która:
    1. w wyborach do Sejmu samodzielnie tworząc komitet wyborczy otrzymała w skali kraju co najmniej 3% ważnie oddanych głosów na jej okręgowe listy kandydatów na posłów albo
    2. w wyborach do Sejmu weszła w skład koalicji wyborczej, której okręgowe listy kandydatów na posłów otrzymały w skali kraju co najmniej 6% ważnie oddanych głosów,ma prawo do otrzymywania przez okres kadencji Sejmu, w trybie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie, subwencji z budżetu państwa na działalność statutową, zwanej dalej „subwencją”.

Art. 33
1. Wydatki związane z subwencją pokrywane są z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.

2. Wydatki związane z subwencją pokrywane są z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.
3. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określa, w drodze rozporządzenia:
    1. szczegółowy tryb składania wniosku, o którym mowa w art. 29 ust. 3, oraz szczegółowe zasady wypłacania subwencji,
    2. po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, wzór urzędowego formularza wniosku, o którym mowa w art. 29 ust. 3.

Art. 34
1. Partie polityczne sporządzają coroczną informację finansową o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach, zwaną dalej „informacją”.

Tabela nr 2

Czy, Pana(i) zdaniem, powinien istnieć prawny zakaz finansowania partii politycznych i komitetów wyborczych przez firmy i osoby prowadzące w Polsce działalność gospodarczą czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	VII 2000	III 2001
	w procentach	
Zdecydowanie tak	27	36
Raczej tak	23	21
Raczej nie	23	22
Zdecydowanie nie	6	11
Trudno powiedzieć	21	9

Źródło: na podstawie: CBOS 2004 r

A. Korzystając z tekstu nr 1 określ, które z przytoczonych poniżej sytuacji pozostają w sprzeczności z ustawą o partiach politycznych. Dopisz do nich numer właściwego artykułu i ustępu ustawy.

	Opis sytuacji	**Numer art. i ust. ustawy**
A.	Jan K. reprezentujący partię „Y”, jako członek sztabu wyborczego kandydata partii na posła Jana N., zbierając podpisy poparcia jednocześnie sprzedawał „cegiełki” na kampanię wyborczą kandydata.	
B.	Państwo F. skorzystali z okazji i po niższych kosztach wydrukowali w biurze partii ”W” zaproszenia na ślub swojej córki. Ten sposób polecili im znajomi, którzy wcześniej skorzystali z usług partii.	
C.	Eryk W. jest z pochodzenia Szwedem, ale od lat mieszka w Polsce. W nadchodzących wyborach ma zamiar głosować na partię „T”. Postanowił wesprzeć także komitet wyborczy tej partii kwotą 5 tys. złotych.	
D.	Anna P. zapisała w spadku partii „W” 20 tys. dolarów. Jest ona obywatelką USA, ale nadal czuje silny związek z krajem swoich ojców.	
E.	Zofia F. jest skarbnikiem partii „S”. Przechowuje w kasie partii, pochodzącą ze składek, sumę 350 złotych, jak twierdzi na działalność bieżącą partii.	

B. Przeanalizuj wyniki tabeli nr 2 i określ jak zmieniał się w badanym okresie stosunek do prawnego zakazu finansowania partii politycznych i komitetów wyborczych przez firmy i osoby prowadzące w Polsce działalność gospodarczą.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. *(3 pkt)*

Przeczytaj tekst źródłowy nr 3 i na jego podstawie wykonaj polecenia.

Tekst nr 3
Wyborcy bez wyboru
Jak zdegenerowała się polska klasa polityczna

[…] Polskie partie stały się organizacjami partyzanckimi: nie mają stałych garnizonów, strategii, zaplecza, regulaminów, nastawione są na improwizowane ataki i obronę. Oddziałom wystarczy jakiś jeden prosty znak identyfikacji, osoba lidera, hasło, wspólne doświadczenia. Celem akcji jest zajęcie instytucji publicznych i opanowanie miejscowej ludności. To do tej ludności trzeba przemówić i trzeba przemówić wyraziście, tak aby zmieścić się w telewizyjnej „setce", aby na dodatek mieć lepszą od innych „setkę", czyli pokonać wyrazistością innych.[…]
Partie, choć starają się apelować bezpośrednio do ludności, są jednak generalnie słabo zakorzenione w terenie (tylko jeden procent ankietowanych Polaków deklarował przynależność do jakiejkolwiek partii). […] Fakt, że polityka dzieje się głównie w parlamencie, ułatwia podziały (gdy prześledzić dzieje podziałów wszystkich ugrupowań, to zawsze ich inicjatorami byli parlamentarzyści), parlamentarne fundusze na utrzymanie biur poselskich stanowią czasem główne partyjne wsparcie. Tak jest w PO, która startowała jako ruch i nie ma corocznego finansowania z budżetu, tak zaczyna obecnie Socjaldemokracja Polska, której jedynym zapleczem jest właśnie to, co może zaoferować parlament. Z tego zresztą SdPl czyni cnotę mówiąc, że zaczyna bez kont, pieniędzy i budynków. W nieznaną polityczną przyszłość wyrusza więc kolejny oddział bez niezbędnego ekwipunku licząc, że zauważy go i wesprze wędrujący, poszukujący lewicowy elektorat.[…]

I nie jest to wiara pozbawiona podstaw, gdyż polityczne kariery – polityków i partii – w Polsce rządzą się kilkoma specyficznymi regułami. By dostać się do parlamentu, wcale nie trzeba znowu tak bardzo zabiegać o organizację, o członków i sympatyków, wykonywać pracę u podstaw w tak zwanym terenie; trzeba przede wszystkim znaleźć się w mediach i dać odnotować się w sondażach.[…]
Tym też można tłumaczyć niezwykle silną personifikację polskiej polityki, a raczej personifikację jej witryn. To liderzy (dowódcy) partyjni dają twarz swoim partiom, to z nimi wyborcy, a raczej respondenci, kojarzą sobie partyjne szyldy, hasła i zawołania, łatwiej identyfikują swoje sympatie i antypatie. Z jednej strony więc silne pozycje przywódców w ich partiach są oznaką słabości tychże partii, z drugiej zaś są oznaką niedowładu całego systemu politycznego, którego znakami identyfikacyjnymi są namaszczani liderzy i wodzowie, a nie treści i sensy polityczne.[…]
Elektorat krąży po tym terenie od partii do partii, bo nie potrafi znaleźć na dłużej miejsca dla siebie, przykleja się na moment do jakiejś propozycji czy formacji, żeby za chwilę przejść gdzie indziej, rozczarowany, poszukujący dla siebie kolejnej szansy w wirtualnym świecie polityki.[…]
Linie podziałów, które zostały zarysowane w 1989 r. i utrzymywały się przez 15 lat jako okopy między postkomunistami i resztą (a w tej postsolidarnościowej reszcie też często wedle podziałów historycznych), dzisiaj zostały pogmatwane i poplątane. Te nowe linie podziałów mają swoje zygzaki, lecz dość wyraźnie oddzielają od siebie dwa bieguny, z których, niestety, tylko jeden jest jasno zaznaczony – biegun politycznego populizmu. I nie zaludnia go jedynie i wyłącznie Samoobrona. Po drugiej stronie trwa wirtualna wojna o miejsca w parlamencie ze świadomością, że frontalna konfrontacja z populizmem może być politycznie nieopłacalna.[…]

Źródło: Janina Paradowska, Jerzy Baczyński,", Polityka", nr 1., 2004r

A. Wskaż trzy czynniki, które zdaniem autorów wpływają na pozycję partii politycznych w Polsce.

- .....
- .....
- .....

B. Co, według autorów, stanowi dwa podstawowe źródła finansowania partii politycznych?

- .....

.....

- .....

.....

C. Wyjaśnij, dlaczego PO i SdPl nie otrzymywały w 2004 roku dotacji budżetowych.

.....

.....

.....

.....

CZĘŚĆ III

Zadanie 20. *(20 pkt)*

Napisz pracę na jeden z podanych tematów.

Temat nr 1.

Scharakteryzuj systemy wyborcze – proporcjonalny i większościowy. Wskaż po trzy przykłady ich wad i zalet. Wyraź opinię, dotyczącą możliwości zmiany systemu wyborczego obowiązującego w Polsce. Uzasadnij ją, podając co najmniej trzy argumenty. Wykorzystaj dwa materiały zamieszczone w II części arkusza.

Temat nr 2.

Dokonaj analizy sposobów finansowania partii politycznych w Polsce. Wskaż po trzy zalety i wady istniejącego systemu. Wyraź opinię, czy należy go zmienić. Uzasadnij ją, podając co najmniej trzy argumenty. Wykorzystaj dwa materiały zamieszczone w II części arkusza.

Wybieram temat nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS